

Zpráva o šetření ve věci povolení návštěv osob blízkých ve věznici

Dne 16. 8. 2018 se na mě obrátil pan A. (dále také „stěžovatel“), který si stěžoval na nemožnost navštěvovat svého přítele pana B. ve Věznici Mírov.

A. Shrnutí závěrů

Věznice Mírov pochybila, když neumožnila návštěvu (zamítla žádost o povolení návštěvy) mezi panem B. a stěžovatelem. Vězeňská služba České republiky, generální ředitelství, pochybila ve vyřízení stížnosti stěžovatele týkající se neumožnění návštěvy pana B. ve Věznici Mírov, neboť tato stížnost byla chybně vyhodnocena.

B. Skutková zjištění

Pan B. žádal o povolení návštěvy stěžovatele, ta mu byla zamítnuta.¹ Stěžovatel označuje pana B. jako svého životního přítele a poukazuje na to, že s panem B. spolu vykonávali po dobu 12 let trest odnětí svobody (od roku 2006 do 2018 ve Věznici Mírov);² stěžovatel byl propuštěn z výkonu trestu dne 21. 5. 2018;³ současně stěžovatel tvrdí, že s panem B. bude po jeho propuštění z výkonu trestu odnětí svobody bydlet ve stejném bytě. Uvedené písemně potvrdila sestra stěžovatele paní C.: pan B. bude bydlet po propuštění s jejím bratrem na adrese xxx. K tomu doložila připravenou smlouvu o nájmu, kde figuruje jako pronajímatel (vlastník bytu) a v této smlouvě je uvedeno, že byt má právo užívat vyjma pana B. taktéž stěžovatel. Současně doložila i kopii nájemní smlouvy ze dne 21. 5. 2018 k uvedenému bytu mezi ní jako pronajímatelem a stěžovatelem jako nájemcem.

Sestře stěžovatele byla návštěva pana B. ve dvou případech povolena.⁴ Dle stěžovatele a údajů ve stížnostním spisu může paní C. panu B. telefonovat,⁵ stěžovatel však nikoliv. Stěžovatel píše odsouzenému dle svého sdělení prakticky denně; doložil rovněž 13 podacích lístků za období od 21. 5. 2018 do 14. 9. 2018 od zásilek o hmotnosti od 0,013 do 5,470 kg – dopisy (4krát), časopisy (4krát), spodní prádlo (4krát), nárokový balíček (1krát).⁶

V dané věci si stěžovatel podal stížnost k Vězeňské službě České republiky, generálnímu ředitelství, která byla dne 7. 8. 2018 pod čj. aaa vyhodnocena jako nedůvodná. Ve vyřízení

1 Doloženo stanoviskem ke stížnosti speciálního pedagoga Mgr. Marcela Straky ze dne 21. 6. 2018 (žádost podána dne 5. 6. 2018, dne 6. 6. 2018 zamítnuta); rovněž dokladováno i kopií samotné žádosti, včetně jejího vyřízení.

2 Dle stanoviska ke stížnosti ze dne 28. 6. 2018 a údajů ve vězeňském informačním systému byl stěžovatel s panem B. ubytován po určitou dobu na stejných celách (např. v termínech od 6. 4. 2012 do 31. 1. 2013, od 14. 3. 2013 do 21. 5. 2018), stěžovatel dle údajů ve vězeňském informačním systému byl umístěn mimo Věznici Mírov v termínech od 10. 8. 2006 do 17. 8. 2006 (Vazební věznice Ostrava) a od 31. 1. 2013 do 14. 3. 2013 (Věznice Heřmanice).

3 Doloženo potvrzením o propuštění z výkonu trestu odnětí svobody Věznice Mírov ze dne 21. 5. 2018.

4 Uvedená informace je uvedena ve vyřízení stížnosti ze dne 9. 8. 2018 podané paní C., kterou řešila taktéž Vězeňská služba České republiky, generální ředitelství, pod čj. bbb, taktéž uvedené vyplývá i ze stanoviska ke stížnosti ze dne 28. 6. 2018, dále i z další dokumentace věznice (žádosti o návštěvy ze dnů 8. 8. 2012 a 29. 7. 2018, přehled vstupů sestry stěžovatele do věznice).

5 Viz schválená žádost pana B. o povolení telefonních čísel, dle výpisu historie volání od 13. 3. 2017 do 20. 6. 2018 telefonoval pan B. se sestrou stěžovatele celkem v 55 případech.

6 Ve vězeňském informačním systému je uvedeno, že stěžovatel zaslal panu B. za období od 22. 5. 2018 (den následující po propuštění z výkonu trestu) do 19. 6. 2018 pět doporučených zásilek.

stížnosti uvedl generální ředitel Vězeňské služby České republiky následující: „Skutečnost, že jste byli spolubydlíci ve VTOS, z Vás nečiní osobu blízkou ve smyslu ustanovení § 22 odst. 1 občanského zákoníku. Vaše argumentace utrpěnou újmou je nepostačující, neboť ve Vašem případě nebyla splněna první část výše uvedeného ustanovení, která stanoví, že osoby, které jsou osobami blízkými, jsou v poměru rodinném nebo obdobném. Pojem obdobný rodinnému není v občanském zákoníku blíže definován. Lze však obecně konstatovat, že jde o poměr, který sice není rodinný, vykazuje však prvky obdobné poměru rodinnému. Poměr obdobný rodinnému je nejčastěji založen na faktickém soužití. Poměr rodinnému obdobný může za určitých okolností existovat i tam, kde není dán prvek trvalého soužití. V tom případě ale vztah mezi osobami musí být vyšší intenzity, než je obvyklá mezilidská soudržnost, a musejí být dány rovněž objektivní skutečnosti, ze kterých lze na intenzitu citového vztahu mezi osobami usuzovat.“ Dále je ve vyřízení stížnosti uvedeno, že ředitelům věznic je dána možnost, nikoliv povinnost, povolit odsouzenému návštěvu jiných než blízkých osob a toto rozhodnutí je zcela v gesci ředitele dané věznic.

C. Právní hodnocení

Věznice Mírov pochybila, když neumožnila návštěvu (zamítla žádost o povolení návštěvy) mezi panem B. a stěžovatelem.

Vězeňská služba České republiky, generální ředitelství, pochybila ve vyřízení stížnosti stěžovatele týkající se neumožnění návštěvy pana B. ve Věznici Mírov, neboť tato stížnost byla chybně vyhodnocena.

Odsouzený má právo přijímat v čase určeném ředitelem věznic návštěvy blízkých osob na dobu 3 hodin během jednoho kalendářního měsíce.⁷ V zájmu nápravy odsouzeného nebo z jiného závažného důvodu lze odsouzenému povolit návštěvu jiných než blízkých osob; ředitelé věznic mohou ve zvlášť odůvodněných případech povolit návštěvu mezi odsouzenými, kteří jsou blízkými osobami.⁸

Vězňům musí být dovoleno komunikovat co možná nejčastěji, písemně, telefonicky nebo jinými formami komunikace s jejich rodinami, jinými osobami a zástupci externích organizací, a přijímat návštěvy těchto osob.⁹

Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní; má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.¹⁰ Ústavní soud k pojmu osoba blízká uvedl, že osobou blízkou mohou být i přátelé, neboť přátelství může představovat stejně pevné, anebo dokonce i silnější pouto než je tomu u rodinných vztahů, a to podle rčení, že nikdo si nevybírá vlastní rodinu, nýbrž právě své přátele.¹¹

⁷ Ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Viz § 19 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

⁹ Článek 24.1 Evropských vězeňských pravidel (Doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům).

¹⁰ Viz § 22 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2018, sp. zn. II. ÚS 955/18; dostupné na <http://nalus.usoud.cz>.

Domnívám se, že v daném případě existuje mezi stěžovatelem a panem B. dostatečná sociální vazba, aby tyto dvě osoby mohly být považovány za osoby blízké (společný výkon trestu odnětí svobody po několik let, potvrzené plánované bydlení ve stejném bytovém domě, častá korespondence, včetně materiální podpory, umožnění telefonování a návštěv sestry stěžovatele). K naposledy uvedenému je nutné se ptát: Pokud je sestra stěžovatele již považována za osobu blízkou k panu B., z jakého důvodu tak není posuzován stěžovatel, který s panem B. v uplynulých letech strávil daleko více času? Co skutečně brání tomu, aby stěžovatel navštívil pana B. ve věznici? Jaké by měla taková návštěva negativní důsledky pro odsouzeného či pro průběh výkonu trestu odnětí svobody?

Respektuji oprávnění ředitele věznice rozhodovat ve sporných případech, kdo je osobou blízkou k odsouzenému či zda je možné odsouzenému povolit návštěvu jiných než blízkých osob (případně umožnit mu telefonovat takové osobě blízké). K tomuto rozhodování je ale třeba přistupovat takovým způsobem, že pokud nejsou negativní poznatky o tom, že by požadovaná návštěva (či telefonní hovor) mohla ohrozit odsouzené (např. účel či průběh výkonu trestu odnětí svobody, resocializaci odsouzených) či jiný zájem (např. bezpečnost ve věznici), mělo by být obdobným požadavkům odsouzeným vyhověno. Případná obava z návštěvy odsouzeného musí mít nějaký reálný základ; nepostačí, dle mého názoru, skutečnost, že odsouzeného chce navštívit osoba, která již dříve byla ve výkonu trestu odnětí svobody a zná tak dobře vězeňské prostředí; za reálnou obavu v takovém případě by se dalo považovat kázeňské potrestání za nález nepovolených věcí (drogy, mobilní telefon) u osoby, která o návštěvu ve věznici žádá, a to v nedávné době.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám řediteli Věznice Mírov a generálnímu řediteli Vězeňské služby České republiky a podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřili ke zjištěnému pochybení a informovali mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 16. října 2018

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv